

Д. Х. Лорънс „Пернатата змия“

Беше неделята след Великден – денят, в който закриваха бикоборския сезон в Мексико Сити. За случая бяха докарали от Испания четири специални бика, тъй като тамошните са по-зли от мексиканските. Според Оуън липсата на „плам“ в местните животни вероятно се дължала или на надморското равнище, или просто на духа на западния континент.

Макар Оуън – заклет социалист – поначало да не одобряваше борбите с бикове, именно той каза:

– Досега не сме гледали такова нещо. Длъжни сме да отидем.

– Да, и според мен трябва да се види – рече Кейт.

– А и друга възможност няма да имаме – добави Оуън.

И хукна към билетопродавачите да запази места. Заедно с него тръгна и Кейт. Но когато излезе на улицата, сърцето ѝ пропадна. Сякаш някакво човече в нея се дърпаше и съпротивляваше. Нито тя, нито Оуън бяха добре с испанския, около касата беше гъмжило, някакъв неприятен индивид се появи и взе да им говори на американски.

Очевидно трябвало да си купят билети „на сянка“. Те обаче възнамеряваха да пестят, поради което Оуън заяви, че предпочита да седи сред тълпата, та напук на билетопродавача и зяпачите си купиха запазени места „на слънце“.

Представлението се проведе в неделя следобед. Всички трамваи и ужасни автобусчета „Форд“, на които тук им викаха камионес, бяха окичени с надписи „Тореро“ и се бяха устремили към Чапултепек. У Кейт се появи онова внезапно мрачно чувство, че не желае да присъства.

– Нещо не ми се ходи – каза на Оуън.

В описваните от Д. Х. Лорънс времена (средата на 20-те години на XX век) главната арена за борби с бикове в Мексико Сити се казва „Торео“, а не „Тореро“. А просторният парк Bosque de Chapultepec (букв. „Хълмът на скакалеца“ на науатл – езикът на ацтеките) е една от забележителностите на града.

– Защо не? И аз не ги одобрявам по принцип, но никога не сме били на подобно нещо, затова смятам, че сме длъжни да отидем.

Оуън беше американец, а Кейт – ирландка. Това, че „никога не сме били на подобно нещо“, означаваше „длъжни сме да отидем“. Но по някаква си американска логика, а не по ирландска, така че Кейт неохотно се предаде.

Вилиърс, естествено, беше навит. Но и той беше американец, и той не беше ходил на такова нещо, така че повече от всички останали смяташе, че е длъжен да отиде.

Натовариха се в едно такси „Форд“ и заминаха. Таратайката се понесе по широката неприветлива улица – асфалт, камък и неделна пустота. Каменните сгради в Мексико поначало се отличават с една особено твърда, суха пустота.

Таксито спря в една пряка под огромното желязно скеле на стадиона. Покрай канавките някакви доста гадни на вид мъже продаваха сок от агаве, бонбони, сладки, плодове и мазни ястия. Пристигаха луди автомобили, после се отдалечаваха, кретайки. Около един вход се навъртаха войничета в избелели сиво-розови униформи. А над всичко бе надвиснала желязната плетеница, оформяща рамката на огромния, грозен стадион.

Кейт имаше чувството, че я вкарват в затвор. Оуън обаче се втурна развълнуван към указания на билета му вход.

Дълбоко в себе си и той не изпитваше желание да ходи. Но бидейки американец по рождение, не можеше да пропусне нито едно шоу. Та нали в това се заключава самият Живот.

Мъжът, който пое билетите им на входа, изведнъж препречи пътя на Оуън, положи длани върху гърдите му и бавно опипа отпред цялото му тяло. Оуън се стресна, сепна се и за миг се вцепени. Мъжът отстъпи встрани. Кейт остана вкаменена.

После Оуън възстанови с потръпване самообладанието си, а човекът им даде знак да вървят.

– Проверка за оръжие! – каза Оуън и весело развълнуван, забели очи към Кейт.

Тя обаче още не можеше да се отърси от шока на ужаса, че онзи може и нея да заопипва.

Тунел ги отведе в черупката на железобетонния амфитеатър. Някакъв с вид на истински уличник провери по отрязъците от билетите къде са им местата. Посочи с глава долните редове и се повлече нанякъде. А Кейт си даде сметка, че е попаднала в капан – огромен бетонен капан за брѳмбари.

Заслизаха по бетонните стъпала до третия ред от долу нагоре. Там бяха местата им. Предполагаше се да седят върху бетона, разделени от дебелите извити жѳлеза между всяко номерирано място. Такива бяха запазените места „на слънце“.

Кейт седна предпазливо между своите две закривени жѳлеза и се огледа безцелно.

– Изключително вълнуващо, бих казала.

И тя, както повечето съвременни хора, си налагаше да е щастлива.

– Страхотно вълнуващо е, нали? – възкликна Оуън, чиято воля за щастие граничеше с маниакалност. – Не си ли съгласен, Бъд?

– Ами да, всъщност може и да си прав – отвърна неангажиращо Вилиърс.

Но пък Вилиърс бе млад човек, току-що навършил двайсет, а Оуън бе минал четирийсетте. Младото поколение изчислява „щастieto“ си по много по-делови начин. Вилиърс бе дошъл, за да изживее силно усещане, но нямаше да си признае, че го е изпитал, докато действително не го изпиташе. А Кейт и Оуън – самата Кейт също приближаваше четирийсетте – се смятаха за длъжни да подхождат към силното усещане с ентузиазъм, но и с определена учтивост към онзи велик шоумен – Провидението.

– Май ще трябва да предпазим крайниците си от този бетон... – рече Оуън, съобразително сгъна дъждобрана си и го положи по бетонния рѳб така, че и двамата с Кейт да седнат отгоре му.

Седнаха и се огледаха. Подрали бяха. По насрещния бетонен скат тук-там се виждаха като някакви обриви групички от хора. Арената под тях бе празна, старателно опесъчена; а над арената, по заобикалящия я бетон, имаше огромни реклами за капели, с нарисувана на тях градска сламена шапка, и лъскави, крещящи реклами със сгънати чифтове очила.

– Кое ли пък ще е „сянката“? – зачуди се Оуън и изви врат.

Там, най-горе на амфитеатъра, близо до небето, имаше бетонни ложи. Тъкмо там беше „сянката“, където сядаха всички по-видни люде.

– Е, да – каза Кейт, – но пък аз никак не желая да кацна там, нависоко, далече от всичко.

– В никакъв случай! – рече Оуън. – Много сме си добре тук, на нашето си „слънце“, което, като гледам, няма и много да ни напича.

Небето беше облачно, в очакване на дъждовния сезон. Наближаваше три следобед и народът поляка прииждаше, но все още запълваше само отделни петна по голия бетон. Тъй като най-долните редове бяха със запазени места, повечето хора сядаха на средните и постепенно изолираха нашите трима приятели и останалите от по-висшата класа.

По някое време публиката прерасна в тълпа, състояща се предимно от дебѳли граждани в тесни черни костюми и сламени шапчици, с примес от почернели от слънцето работници с широкополи капели. Мъжете в черните костюми бяха вероятно хора на

заплата, чиновници и фабрични надничари. Някои от тях водеха и жените си в небесносини шифонени рокли и кафяви шифонени капели, с лица, напудрени така, че да приличат на бели ружи. Сред тях имаше и семейства с по две-три деца.

И веселбата започна. Целта на играта бе да грабнеш твърдата сламена шапка от нечия глава и да я хвърлиш да се плъзга над човешкия склон, докато я хванеше някой по-сръчен от долните редове, след което я запращаше да се носи в съвсем друга посока. От време на време масите надаваха подигравателни възгласи, които почти прераснаха в аплаузи, когато седем сламени шапки полетяха едновременно като метеори над хорския склон.

– Гледай какво веселие настана! – провикна се Оуън.

– Не! – възрази Кейт, оставила веднъж, въпреки волята ѝ за щастие, да се обади нейното друго „аз“. – Никак не ми е приятно. Много мразя простолюдие.

Издаване, което Оуън, бидейки социалист, не одобряваше, но и от което, в качеството си на щастлив човек – се притесняваше. Понеже неговото истинско „аз“, доколкото му беше останало, ненавиждаше с не по-малка сила от Кейт грубостта на простолюдие.

– Много хитро са го измислили обаче! – каза и направи опит да се засмее със съчувствие към тълпата. – Видя ли онзи какво направи?

– Крайно умело беше, но се радвам, че все пак не е моята шапка – рече Вилиърс.

– Е, всичко това е част от играта – заключи великодушно Оуън.

Макар че се чувстваше неловко. Носеше голяма сламена капела, местно производство, и усещаше как бие на очи заради сравнителната си изолация на по-долните редове. След известно въртене и сучене сне шапката и я постави върху коленете си. За съжаление, плешивината на изгорялата му от слънцето глава не бе никак малка.

По-нагоре зад него в сектора с незапазени места се беше настанила гъста групичка хора. И вече се замеряха с разни неща. Бум! долетя нацелен в плешивото му теме портокал и улучи Оуън по рамото. А той хвърли доста неубедителен гневен поглед през големите си очила със седефени рамки.

– На твоето място не бих си махнал шапката – рече със студен глас Вилиърс.

– Да, изглежда, ще е по-разумно – отвърна с престорено нехайство Оуън и пак си я сложи.

При което от чистата и почти дамска панамена шапчица на Вилиърс отскочи обелка от банан. Той се озърна с леден вид, като птица, която би клъвнала с човката си, ако ѝ се удаде възможност, но е готова да избяга при първата истинска заплаха.

– Ох, как ги ненавиждам! – рече Кейт.

Но вниманието им бе отвлечено към отсрещния вход, откъдето се появиха със сребърните и медните си инструменти три военни оркестъра. Първият се покатери вдясно и седна върху голямото пространство от гол бетон, запазено за „официалните лица“. Музикантите му бяха в тъмносиви униформи с розови кантове, което подейства утешително на Кейт, като да се намираше в Италия, а не в Мексико Сити. Сребърен оркестър в светлобежови униформи седна срещу нашата тройка, високо на отсрещната страна, в кухата празнина, а третата „музика“ изви наляво, към най-далечния и рядко населен склон на амфитеатъра.

Според вестниците, очакваше се да присъства и президентът. Но в наше време президентите рядко се мяркат по мексиканските кориди.

Оркестрите насядаха с цялото си величие, но не засвириха веднага. По трибуните вече се виждаха значителни скупчвания народ, но все още имаше и голи петна, особено в сектора за „официалните лица“. Една човешка маса буквално бе надвиснала над врата на Кейт и ѝ създаваше крайно неприятно усещане.

Стана три и тълпата си намери ново забавление. Оркестрите, които трябваше да засвирят в три, продължаваха да седят с царствени осанки, без да издават и звук.

– Ла музика! Ла музика! – закрещя тълпата с гласа на масовата власт. Та нали те са Народът, нали революциите бяха техни революции, и те ги бяха спечелили до една. Следователно и оркестрите бяха техни и присъстваха тук само за да ги забавляват.

Но пък оркестрите бяха военни, а именно армията бе победила във всички революции. Така че революциите си бяха техни революции и сега те присъстваха само заради собствената си слава.

Дръзкото скандиране на тълпата се надигаше и спадаше на пристъпи. Ла музика! Ла музика! Ревът стана брутален и кръвнишки. Кейт никога нямаше да го забрави. Ла музика! Духовата музика се перчеше като паун с безразличието си. Викането премина в могъщ рев – от изродената тълпа на Мексико Сити!

Най-сетне, като реши, че е настъпил моментът, оркестърът в сиво с тъмнорозови кантове засвири: отсечено, по военному, пъргаво.

– Чудесно! – викна Оуън. – Страхотно са добри! Веднъж и аз да чуя добра духовна музика в Мексико, оркестър с характер.

Пиесата беше пъргава, но кратка. Оркестърът едва я подхвана и тя взе, че свърши. Музикантите свалиха решително инструментите от устните си. Бяха свирили само за да покажат, че свирят, и го бяха направили за възможно най-кратко време.

Настъпи нестроен интервал, след това засвири сребърният оркестър. Изглежда, най-после беше станало три и половина, а може да беше и минало.

При което по нечий сигнал масите от средните, незапазените места изведнъж се юрнаха към по-долните, запазените. Все едно изби резервоар, при което народът в черни неделни костюми се стече около нашето стреснато, уплашено трио.

Всичко свърши за две минути. Без каквото и да било бутане или блъскане. Всеки полагаше максимални усилия да не се допре до друг. Смейш ли да ръгнеш с лакът съседа си, щом на бедрото му е провесен револвер, а в пояса му е затъкнат нож? Така че всички места по долните редове се заеха с един шурм, все едно ги заля вода.

И Кейт вече седеше сред тълпата. Но за неин късмет, мястото ѝ бе над една от пътеките, които обикаляха арената, та поне никой нямаше да ѝ седи в скута.

А по пътеката покрай нозете щъкаха притеснено мъже, желаещи да се наместят до приятелите си, но нямащи смелостта да помолят. През три места на техния ред седеше и един поляк болшевик, познат на Оуън. Полякът се приведе настри и попита мексиканеца до Оуън дали желае да си разменят местата.

– Не – отговори мексиканецът. – Имам си място.

– *Muy bien, Señor, muy bien!* – каза полякът.

Представлението не почваше и мъжете, като някакви изгубили се кучета мелези, все още се размотаваха по пътеката, която бе само на едно стъпало под нозете на Кейт. И по някое време взеха да поприсядат на ръба, досам краката на нашата група.

Някакъв дебелак се тръшна право между коленете на Оуън.

– Само на моите крака дано не седнат – рече разтревожено Кейт.

– Няма да им позволим – обяви Вилиърс с птича решителност. – Защо не го избуташ, Оуън? Избута го!

И Вилиърс впери яден поглед в мексиканеца, настанил се между нозете на Оуън. Оуън се изчерви и притеснено се засмя. Не го биваше по бутането на хора. Мексиканецът се извърна да огледа тримата гневни бели.

В следващия миг друг дебел мексиканец в черен костюм и с черно бомбенце понечи да заеме мястото, полагашо се на краката на Вилиърс, но Вилиърс го изпревари. Мигновено събра нозете си под спускащия се задник, та онзи се озова седнал неудобно върху чифт ботуши и усети как в същото време една ръка го бутна безмълвно, но решително по рамото.

– Не! – заяви му Вилиърс на правилен американски. – Това място е за моите крака! Ставай! Ставай веднага!

И продължи тихо, но настоятелно да блъска мексиканеца по рамото да го отмести.

Мексиканецът леко се надигна и изгледа Вилиърс убийствено. Посрещнат бе с насилие, единственият отговор на което бе смърт. Обаче лицето на американеца бе тъй студено и абстрактно и само от очите му струеше някакъв примитивен птичи огън, че мексиканецът се слиса. А очите на Кейт пламтяха с ирландска омраза.

Човекът взе да се бори със създаденото му от мексиканския град чувство за малоценност. Измърмори на испански, че просто бил приседнал за миг и след малко щял да отиде при приятелите си; при което посочи с ръка някакъв по-долен ред. Вилиърс и дума не схвана, но му отговори:

– Не ме интересува какво ми разправяш. Това място е за моите крака и не позволявам да сядаш.

О, земьо на свободата! О, земьо на свободните хора! Кому от двамата предстоеше да победи в този сблъсък на противоречащи си свободи?